

PROEFSTATION VOOR DE FRUITTEELT - WILHELMINADORP
RIJKSTUINBOUWVOORLICHTINGSDIENST

DE FRUITTEELT IN FRANKRIJK EN NOORDOOST-SPANJE

Verslag van een studiereis,
augustus/september 1967

door

Ir.G.S.ROOSJE , Proefstation voor de Fruitteelt
Ir.L.VELLEKOOP, Rijkstuinbouwconsulentschap Goes
H.W.DAHLMANS , Rijkstuinbouwconsulentschap Roermond

Rapport no. 3, oktober 1967.

PROEFSTATION VOOR DE FRUITTEELT - WILHELMINADORP
RIJKSTUINBOUWVOORLICHTINGSDIENST

DE FRUITTEELT IN FRANKRIJK EN NOORDOOST-SPANJE

Verslag van een studiereis,
augustus/september 1967

door

Ir.G.S.ROOSJE , Proefstation voor de Fruitteelt
Ir.L.VELLEKOOP, Rijkstuinbouwconsulentschap Goes
H.W.DAHLMANS , Rijkstuinbouwconsulentschap Roermond

Rapport no. 3, oktober 1967.

INHOUD

=====

1. <u>INLEIDING</u>	blz. 1
2. <u>BEZOCHTE INSTELLINGEN EN BEDRIJVEN</u>	blz. 2
3. <u>DE FRUITTEELT IN FRANKRIJK</u>	blz. 5
3.1. Produktie	" 5
3.2. Produktie-omstandigheden	" 6
3.3. Enkele indrukken over afzet en kostprijs	" 12
3.3.1. Coöperatieve pakstations	" 12
3.3.2. De individuele afzet draagt een eigen karakter	" 14
3.3.3. Opmerkingen rond de kostprijs	" 15
3.4. Onderzoek en voorlichting	" 16
3.5. Teeltstimulerende maatregelen	" 20
3.5.1. Irrigatiewerken in Bas-Rhône-Languedoc	" 20
3.5.2. Subsidiëring van industrieperziken	" 22
3.5.3. Subsidiëring van pakstations	" 23
4. <u>DE FRUITTEELT IN SPANJE</u>	blz. 24
4.1. Produktie van fruit	" 24
4.2. Indruk van de produktie-omstandigheden	" 26
5. <u>DIVERSE AANTEKENINGEN</u>	blz. 28
6. <u>SAMENVATTING EN CONCLUSIES</u>	blz. 31

1. INLEIDING

Van 23 augustus tot 9 september 1967 is door Ir.G.S.Roosje, Directeur van het Proefstation te Wilhelminadorp, tevens Rijkstuinbouwconsulent in algemene dienst voor de fruitteelt, Ir.L.Vellekoop, Rijkstuinbouwconsulent te Goes en H.W.Dahlmans, hoofd van de fruitteeltvoorlichting bij het Rijkstuinbouwconsulentschap te Roermond, een studiereis gemaakt naar de belangrijkste Franse fruitteeltgebieden en de fruitteelt in Noord-Oost Spanje.

Het bezoek aan de Franse fruitteeltgebieden moet worden gezien als een vervolg op een studiereis, die door een aantal Nederlandse fruitteeltdeskundigen in 1963 is gemaakt.

Het speciale doel van de studiereis was de ontwikkeling van de Franse fruitteelt te bestuderen in relatie tot de perspectieven van de Nederlandse fruitteelt. Het bezoek aan de fruitteelt in Noord-Oost Spanje droeg daarentegen meer een oriënterend karakter.

De reis had een vlot verloop, dank zij de welwillende medewerking van een groot aantal personen en instellingen in Frankrijk. Wat het Spaanse deel van de reis betrof is veel dank verschuldigd aan Jhr.Ir.G.E.van Suchtelen, landbouwattaché in Madrid, die door zijn bemiddeling het bezoek aan diverse fruitteeltbedrijven in Lérida mogelijk maakte.

In het verslag zal na een opsomming van de bezochte personen en instellingen eerst worden ingegaan op de fruitteelt in Frankrijk, vervolgens op de fruitteelt in Spanje.

2. BEZOCHTE INSTELLINGEN EN BEDRIJVEN

- 23 augustus : Bezoek boomkwekerijen en fruitbedrijf Ch.André,
Château de Noue te Villers-Cotterets
(Aisne), Noord Frankrijk
- 24 augustus : Bezoek fruitbedrijf Luc Ferté te La Ferté Milon,
Passy-en-Valois (Aisne)
Mich.Ferté te La Ferté Milon,
Mosley (Aisne)
- Bezoek sorteer- en pakstation Villers Fruits
(S.I.C.A.), Villers-Cotterets
- Bezoek fruitbedrijf Pilat te Coucy le Château
- Bezoek fruitbedrijven { bedrijfsleider: Peucelle
van Société Indus- te Essigny la Grand
trielle et Agricole { bedrijfsleider: Clair
de la Somme te Lafère
- 25-26-27 augustus: Reis naar Spanje
- 28 augustus : Bespreking met Ir.F.J.Riera, Directeur
Servicios Técnicos de Agricultura
Deputacion Provincia Barcelona,
Urgel 187, Barcelona II.
- Bezoek fruitbedrijf Gabriel Camprecios,
Barcelona
- 29 augustus : Bespreking Cámara Oficial Sindical Agraria,
Avda.del Caudillo 61,2^o, Lérida
- Bezoek fruitbedrijf Ramon Figols,
Consejo de Ciento 130, Lérida
- Bezoek fruitbedrijf Jos.Canela te Torres de
Segre (omgeving Lérida)
- Bezoek perenbedrijf omgeving Lérida
- 30 augustus : Bezoek Coöperativa Agrícola Practica De Lérida
(klein coöperatief sorteer- en pakstation)
- Bezoek conservenfabriek S.A.F.Y.C. (Société
Anonyme de Fruit Industrielle Compagnie)
te Balaguer, prov. Lérida

- 30 augustus : Terugreis Frankrijk
- 31 augustus : Bespreking J.Hugard, Directeur du Laboratoire
d'Arboriculture Fruitière, 34 Montpellier
(Hérault)
Bezoek fruitbedrijf "Les Vergers de Saint
Clement" te St.Clement la Rivière
(Hérault)
bedrijfsleider Ir.Famin
(eigenares Mevr.Bernabé)
Bezoek fruitbedrijf Commune de Montpellier
(eigenaar Mons.Guibal)
Rondrit omgeving Maugio bezichtiging fruitteelt
en druiventeelt
Bezoek fruitbedrijf "Domaine du Mas Neuf" bij
Montpellier (eigenaar George Letellier)
- 1 september : Bezoek fruitbedrijf "Manguin", Ile de la
Barthelasse bij Avignon
Bezoek fruitbedrijf, sorteer- en pakstation
"Les Trois Vergers" te Noves (Bouche
du Rhône)
(eigenaars de Gebr.A.A.M.Noëll)
- 2 september : Reis naar Castres
Bespreking met Ir.Felius en dhr.Spoor
- 3 september : Reis naar Montauban (Tarn et Garonne)
- 4 september : Bespreking Ir.R.Hévin, Service de l'Orientation
Economique du Ministère de l'Agriculture,
Allée de Mortarieu, Montauban
Bezoek fruitbedrijf Domaine La Provencale te
Castelsarrasin
Bezoek fruitbedrijf Domaine de Lavalade,
Les Barthes (bij Castelsarrasin),
Tarn et Garonne
Bezoek fruitbedrijf J.Pilat, Domaine de Candes
bij Auvillar (Tarn et Garonne)

- 5 september : Bespreking Bureau Cité Administrative te Agen
Bezoek bedrijf Domaine de Tricaut te Buzet sur
Baise bij Aiguillon, eigenaar
Y.Moustapha
Bezoek sorteer- en pakstation S.A.C.P.A. te
Aiguillon, directeur Mons.Devautour
Bezoek bedrijf Domaine de Gaujac te Marmande,
bedrijfsleider Mespoulos
- 6 september : Bezoek bedrijf G.L.Herman, Domaine de Castang,
Gardonne bij Bergerac (Dordogne)
Bezoek sorteer- en pakstation Valcodor te
St. Foy la Grande (Dordogne)
Bezoek fruitbedrijf Mons.Lauque te Pineuilh
bij St. Foy la Grande (Dordogne)
Bezoek Station de Recherches d'Arboriculture
Fruitière, Pont-de-la-Maye bij Bordeaux
- 7 september : Bespreking met Mons.J.Huet, directeur Station
de Recherches d'Arboriculture Fruitière
Belle-Beille bij Angers (M. et L.)
- 8 september : Bezoek Proefstation van Mons.Huet
Bezoek bedrijf Mons.Gaignard te St.Mathurin
Bezoek bedrijf Mons.Laval te Trelase bij Angers
Bezoek sorteer- en pakstation "Pomanjou" te
Écouflant bij Angers
Bezoek bedrijf Domaine de Vauléars te Juigné-
Bené par Montreuil-Belfroy (M. et L.)
bedrijfsleider Comte Depuyneuf
- 9 september : Thuisreis.

3. DE FRUITTEELT IN FRANKRIJK

3.1. Productie

De totale Franse appelproductie bedroeg in 1964 990.000 ton, in 1966 1.223.000 ton en de verwachting voor 1967 was 1.300.000 ton. De totale Franse pereproductie bedroeg in 1964 303.000 ton; de verwachting voor 1967: 317.000 ton. Uit tabel 1 valt het aandeel van enkele rassen in deze productie af te leiden.

Tabel 1. Appel- en pereproductie in Frankrijk per ras
(gegevens Ministerie van Landbouw in Frankrijk)

	1966		1967	
	ton	%	ton	%
<u>Appel</u>				
vroege appelen	12.800	1,0	19.800	1,4
Golden Delicious	681.700	52,8	712.500	51,9
Red Delicious e.d.	182.600	14,1	181.800	13,2
Reine des Reinettes + Cox's Orange Pippin	71.200	5,5	62.600	4,6
Canada + Boskoop	72.300	5,6	61.600	4,5
Reinette du Mans	28.600	2,2	28.600	2,1
Reinette Clochard	19.300	1,5	20.600	1,5
andere appelen	222.900	17,3	286.500	20,8
	1.291.400	100	1.374.000	100
<u>Peer</u>				
vroege peren	10.000	3,3	7.000	2,2
Dr.Jules Guyot	60.000	19,9	64.000	20,2
B.Chr.Williams	62.000	20,6	60.000	18,9
Alexandrine	20.000	6,7	15.000	4,8
Bonne Louise d'Avranches	15.000	5,0	8.000	2,5
Epine du Mas	15.000	5,0	8.000	2,5
Beurré Hardy	4.000	1,3	7.000	2,2
Doyenné du Comice	2.000	0,7	5.000	1,6
Passe Crassane	38.000	12,6	33.000	10,4
andere peren	74.820	24,9	110.000	34,7
	300.820	100	317.000	100

De belangrijkste Franse produktiegebieden zijn het zuidoosten (benedenloop van de Rhône en het dal van de Durance), het zuidwesten (Dordogne, Tarn et Garonne, Lot et Garonne) en het dal van de Loire in de wijde omgeving van Angers. Laatstgenoemd gebied is tevens een belangrijk boomkwekerijcentrum.

Het aandeel van deze gebieden in de kg-opbrengst in 1965 blijkt uit tabel 2.

Tabel 2. Betekenis van de appel- en pereteelt in Frankrijk naar gebied (1965)

	Appel	Peer
zuidoosten	30 %	53 %
zuidwesten	22 %	8 %
Loire-dal	16 %	11 %
overige gebieden	32 %	28 %

De produktie van appels is in Frankrijk bijzonder sterk uitgebreid. Volgens de Fransen is de belangrijkste stimulans hiervoor geweest de hoge prijzen van appels in Frankrijk, toen Frankrijk belangrijk meer appels importeerde dan het exporteerde. In 1959 werd Golden Delicious in Frankrijk verkocht voor 120 centimes (f 0,90) per kg bij een kostprijs van 30 centimes (f 0,22⁵) per kg. Bijkomstige factoren zijn de boomgaarden aangelegd door gerepatrieerde Algerijnse en Marokkaanse kolonisten en de vervanging van bevroren wijngaarden door appels na de vorst van 1956 en de fruitteeltvestiging in irrigatieprojecten.

Volgens deskundigen zal de appelproduktie rond 1975 stabiel zijn op het niveau van 2.500.000 ton, waarvan ten minste 1.000.000 ton Golden Delicious.

3.2. Produktie omstandigheden

Frankrijk heeft zoer zeker gebieden met goede produktieomstandigheden voor de teelt van appels en peren. De laatste jaren is echter duidelijk gebleken dat er bij de vestiging

van boomgaarden vaak onvoldoende rekening is gehouden met de geschiktheid van de vestigingsplaats, terwijl bovendien het risico van hagelschade en verkeerde rassenkeuze is onderschat.

Asphyxie

De rentabiliteit van vele Franse bedrijven is de laatste jaren ongetwijfeld sterk aangetast door een verlies van 10% tot soms 20% van de appelbomen ten gevolge van wateroverlast (asphyxie). De wateroverlast veroorzaakt afsterving van wortels. Het verlies aan actieve wortels kan zo ernstig zijn dat de boom geheel afsterft. In grensgevallen blijft de boom leven maar vertoont dan een slechte bladstand en levert enkele jaren slechts kleinblijvende vruchten. Het verschijnsel asphyxie treedt pleksgewijs op ten gevolge van de (soms geringe) hoogteverschillen in de grond. Het verlies van bomen door asphyxie werd vooral in het zuidoostelijk en in het zuidwestelijk teeltgebied overal ontmoet, ook op de overigens goed geleide bedrijven.

Het verschijnsel asphyxie heeft uiteraard zulke ernstige vormen aangenomen doordat er in de laatste jaren in Frankrijk evenals in ons land belangrijk meer regen dan normaal is gevallen.

De ervaringen en meningen over de gevoeligheid voor asphyxie van bomen op verschillende onderstammen zijn enigszins tegenstrijdig. In elk geval viel asphyxie zowel bij bomen op M IX als bij bomen op zaailing waar te nemen. Volgens Ch. André zijn bomen op M II en MM 104 het meest gevoelig voor wateroverlast, die op MM 106 het minst, terwijl ook M VII weinig moeilijkheden zou opleveren.

Op grond van waarnemingen na de zware regenval in de winter 1960/61 kwam het Proefstation te Angers tot de volgende indeling van onderstammen voor wat betreft gevoeligheid voor wateroverlast.

- A. Gevoelig : Northern Spy, M II, verscheidene zaailingen
- B. Matig gevoelig: M IV, M IX
- c. Weinig gevoelig: M I, M VII, M XIII, M XV, M XVI, de meeste zaailingen.

Nachtvorst

In al de bezochte gebieden is gebleken dat de nachtvorst even gevreesd is als in Nederland.

Hoewel het klimaat beter is dan bij ons blijft de kans op schadelijke nachtvorsten groot omdat dienovereenkomstig de bloei vroeger is dan in Nederland.

Voor de wering van nachtvorst neemt het gebruik van regeninstallaties toe. Dit is voor de hand liggend omdat de meeste bedrijven goed water ter beschikking hebben (irrigatiewerken) en omdat ze normaal ieder jaar water moeten geven tegen droogte.

Op zeer veel bedrijven doet men aan nachtvorstwering d.m.v. stoken. Dit gebeurt dan met dieselolie welke als regel gewoon in alle soorten potten wordt verstoekt. De meer speciale nachtvorstkachels en installaties met centrale olievoeding hebben we niet aangetroffen. Deze installaties werden zonder meer als te duur van de hand gewezen.

Hagelschade

Het hagelrisico is vooral in het zuidwestelijk en zuidoostelijk teeltgebied belangrijk groter dan in de meer noordelijk gelegen streken en dan in Nederland. De premie voor de hagelverzekering varieert van 9% tot (in uitzonderingsgevallen) 17%.

Te Espalais (Tarn et Garonne) werd door een hagelbui op 2 augustus 1967 in een vrij groot gebied even ernstige schade toegebracht als door de hagelbui op 22 mei 1966 te Krabbendijke-Waarde. De oogst 1967 was totaal vernietigd, de bomen stonden begin september 1967 weer in bloei, zodat ook weinig te verwachten zal zijn van de oogst in 1968.

Ook in Manguio (bij Montpellier) bleek dit jaar op 7 augustus op grote schaal ernstige schade aan het gewas te zijn toegebracht.

Vruchtverruwing

Binnen Frankrijk blijken grote verschillen te bestaan in het optreden van vruchtverruwing bij Golden Delicious,

maar ook van jaar tot jaar kunnen belangrijke verschillen optreden. In het algemeen is de Golden Delicious in het zuidwestelijk teeltgebied belangrijk ruwer dan in het zuidoosten en ook nog ruwer dan de Golden Delicious in Nederland. Volgens Manguin (Avignon) zou de gunstige positie van het zuidoosten voor wat betreft de gaafheid van de vruchtschil mede het gevolg zijn van de drogende invloed van de mistral, de krachtige warme luchtstroming door het Rhône-dal. De beste vestigingsplaatsen voor Golden Delicious uit het oogpunt van het vermijden van vruchtverruwing liggen op 300 à 400 m boven zeeniveau. Volgens G.Herman is het gebied Limousin (tussen Limoges en Dordogne) een voor appelen zeer geschikte vestigingsplaats.

Bewaarbaarheid

Hoewel de meningen omtrent de bewaarbaarheid van de appelen, in het bijzonder Golden Delicious, uit de verschillende teeltcentra in Frankrijk verdeeld zijn overheerst de mening dat de appelen uit het zuidoostelijk teeltgebied minder goed houdbaar zijn en dat de bewaarkwaliteit van de appelen uit het Loire-dal het beste is.

Het oordeel over de bewaarbaarheid wordt evenwel beïnvloed door de neiging in het zuidoostelijk gebied tot vroege pluk van Golden Delicious hetgeen het optreden van kurkstip in de hand werkt. Volgens Herman is de bewaarkwaliteit van de appelen in het zuidoostelijk gebied eveneens ongunstig beïnvloed door de gewoonte van het toedienen van hoge stikstofgiften.

Rassen- en onderstammenkeuze

In de tijd van sterke uitbreiding van de Franse appelen pereteelt is veel risico genomen bij de aanplant van voor Frankrijk nieuwe rassen en/of mutanten. De waardering voor de veel geplante appelrassen Starking Delicious en Richard Delicious is sterk verminderd, evenals voor roodvruchtige pereras Bon Chrétien Williams. In het 140 ha grote fruitteeltbedrijf Domaine de Tricaut van Y.Moustapha te Buzet sur Baise, waarvan 42 ha peer, werd 23 ha 10-jarige

peren (Starking Delicious peer en rode B.Chr.Williams) omgeënt in verband met de slechte afzetmogelijkheden van deze pererassen! Thans werd Beurré Bosc (= Kaiser Alexander) gekozen, waarschijnlijk op grond van gunstige ervaringen met dit ras in Italië.

De voorkeur van de Franse fruittelers voor enige spurtypen van Red Delicious ten opzichte van de oorspronkelijke Starking Delicious en Richared Delicious is groot. De meest geplante spurtypen van Red Delicious, te weten Starkrimson en Wellspur Delicious, bieden wat betreft groeiwijze, produktie en vruchtkleur duidelijke voordelen. Verscheidene fruittelers hadden meer waardering voor de vruchtkleur van Wellspur Delicious dan die van Starkrimson.

De spurtypen van Golden Delicious worden in Frankrijk echter maar aarzelend geaccepteerd. Hoewel een van de promotors van de spurtypen van Golden Delicious in West-Europa, de boomkweker-fruitteler Monsieur G.Herman te Bergerac, op eigen bedrijf vier jaar geleden 60 ha Goldspur (= Golden Auvil Spur) op zaailing heeft geplant volgen de fruittelers, die geen belangen in de boomkwekerij bezitten, zijn voorbeeld niet of nauwelijks. De bekende fruittelers Manguin (Avignon) en Moustapha (Buzet sur Baise) hadden op grond van hun eerste ervaringen met spurs van Golden Delicious geen waardering voor Golden Delicious spurs. Geuite bezwaren waren: neiging tot beurtjaren, neiging tot meer vruchtverruwing, onbekendheid ten aanzien van meest gewenste onderstam, plantafstand en wijze van opweek. Ook op het Proefstation te Angers werd de indruk gevestigd dat de spurtypen van Golden Delicious beurtjaargevoelig zijn. Voor Frankrijk zou de latere rijping van de vruchten van Golden Delicious spurs beslist een voordeel zijn uit hoofde van oogstspreading.

Volgens Herman blijven de bomen van Goldspur op zaailing kleiner dan die van gewone Golden Delicious op M IX. Niettemin beveelt hij als plantafstand voor Goldspur op zaailing 5 x 3 m aan. In een bedrijf bij Montpellier stonden bomen van Golden Yellospur en Starkspur Golden Delicious op zaailing zo steil als Italiaanse populieren op een veel te grote plantafstand.

Volgens Herman zouden Goldspur en Starkspur Golden Delicious volkomen identiek zijn.

Vermeldenswaard is nog dat Huet (Angers) er aan twijfelt of de reactie van Golden Delicious spurs op chemische vruchtdunning wel gelijk zal zijn aan die van gewone Golden Delicious.

Op verschillende plaatsen wordt toekomst gezien in veruwingstvrije Golden Delicious, hetzij in werkelijke mutaties van Golden Delicious, hetzij in sterk op Golden Delicious gelijkende zaailingen van Golden Delicious, o.a. Sungold. Op het bedrijf van Herman stond de Sungold zeer veelbelovend, op het Proefstation te Angers had men er (nog) niet veel waardering voor. Voor onze omstandigheden zou reeds een bezwaar zijn dat Sungold later plukrijp is dan Golden Delicious.

Ten aanzien van de onderstammenkeus is het opmerkelijk dat sommige bedrijven waarschijnlijk naar Amerikaans voorbeeld voor appel overwegend of uitsluitend zaailing-onderstam gebruiken, terwijl anderen volledig of grotendeels M IX hebben gekozen. Hévin bleek een sterke voorstander van zaailing-onderstam; daarentegen zijn in Lot et Garonne onder invloed van het voorbeeld van Moustapha en de boomkweker Delbard veel boomgaarden op M IX aangelegd. Thans tekent zich toch af dat de belangstelling voor toepassing van zwakke onderstammen, voornamelijk M IX, toeneemt.

Voor peren wordt veel kwee de Provence als onderstam toegepast. Voor meer noordelijk gelegen gebieden (en dus ook voor Nederland) is kwee d'Angers meer geschikt omdat laatstgenoemde onderstam voor de wortelontwikkeling met minder hoge temperaturen volstaat dan kwee de Provence.

Door de eenzijdig sterke positie van Golden Delicious in het appelsortiment begint thans in Frankrijk ook enige belangstelling te ontstaan voor de teelt van Granny Smith. In de omgeving van Avignon zal in het seizoen 1967/68 ongeveer 200 ha Granny Smith worden geplant. Daar Granny Smith ongeveer een maand na Golden Delicious plukrijp is bestaat er twijfel over de noordelijkste grens waar Granny Smith nog zou kunnen voldoen. Sommigen menen dat Granny Smith nog

juist in het Loire-dal zal kunnen voldoen, anderen beschouwen het zuidwestelijk teeltgebied als noordgrens. In de bedrijven in Noordoost-Frankrijk bestaat een wat toenemende belangstelling voor Tydeman's Early. Andere telers verwierpen dit ras echter omdat de pluktijd samenvalt met een piek in de arbeidsbehoefte in de landbouw.

Samenvattend bestaat de indruk dat de appelproductie in het Loire-dal en waarschijnlijk ook de meer beperkte productie in Noordoost-Frankrijk kwalitatief een voorsprong heeft op die uit de zuidelijker teeltgebieden.

Voor de meeste pererassen waaronder Beurré Hardy en Doyenné du Comice, wordt het Loire-dal eveneens zeer geschikt geacht; voor de peer Passe Crassane zou het zuidwestelijk teeltgebied betere perspectieven bieden.

3.3. Enkele indrukken over afzet en kostprijs

Door de grote fruitproductie in Frankrijk, met name bij het ras Golden Delicious met een productie in 1967 die 10 x groter is dan in ons land, is het begrijpelijk dat aan de afzet in dat land veel aandacht wordt geschonken.

Ook de Fransen ondervinden, in tegenstelling tot enkele jaren geleden, dat het plaatsen van grote hoeveelheden fruit op de binnenlandse en buitenlandse markten tegen redelijke prijzen een moeilijke zaak is. Daar het niet mogelijk is in het kader van dit verslag een volledig beeld te geven van de afzet, zal met enkele indrukken worden volstaan.

3.3.1. Coöperatieve pakstations

In de grote fruitteeltgebieden treft men nieuw opgezette en modern geoutilleerde pakstations aan, meestal in coöperatief "S.I.C.A."¹⁾ verband. De particuliere pakstations zijn sterk in de minderheid.

Enkele bezochte S.I.C.A. pakstations zijn:

- a). Villers Fruits te Villers-Cotterets
- b). Valcodor te Sainte Foy la Grande
- c). Pomanjou te Ecoflant, vlak bij Angers.

¹⁾ S.I.C.A. = Sociétés d'Intérêt Collectif Agricole

Eén van de modernste pakstations is Pomanjou met een aanvoer in 1966 van 16.000.000 kg appelen en 1.400.000 kg peren. De aanvoer van Golden Delicious bedroeg in dat jaar 14.500.000 kg, terwijl de aanvoer van de belangrijkste peer, t.w. Passe Crassane, 1.000.000 kg bedroeg.

De laatste tijd ontstaan er diverse groeperingen van pakstations in Frankrijk en wel om verschillende redenen:

- a). In groter verband komt men eerder in aanmerking voor subsidie.
- b). In groter verband neemt men een sterkere positie in bij de afzet.

Voorbeelden van groeperingen van pakstations zijn:

- a). A.S.O. te Agen, een groepering van 13 pakstations met in totaal 60.000 ton fruit.
- b). Pyrénées Fruits te Toulouse, een groepering van 7 pakstations met in totaal 20.000 ton fruit.

Het is opvallend dat deze groeperingen vooral in het zuidwesten gestalte krijgen. In totaal zijn er 130 pakstations in dat deel van Frankrijk, waarvan er dus 20 in topcoöperaties zijn georganiseerd. De resterende 110 pakstations zijn niet verder georganiseerd.

Het naast elkaar werken van de pakstations is minder gunstig, omdat hierdoor concurrentieverhoudingen ontstaan tussen de pakstations onderling, waarvan uiteindelijk de telers de dupe kunnen worden.

Een dergelijk geval treft men aan in het zuidoosten, t.w. in het fruitteeltgebied van Maugio. In dit gebied met 3000 ha appelen, waarvan 90% Golden Delicious, zijn 7 afzonderlijke elkaar beconcurrerende pakstations werkzaam.

In het Loiregebied wordt door Pomanjou gestreefd naar een rendabele exploitatie gedurende een zo groot mogelijke periode. Men tracht hierdoor minder afhankelijk te zijn van seizoeninvloeden. Het een en ander resulteerde in het aangeven van de te telen fruitsoorten en rassen op de bedrijven vanuit het pakstation. Dit lijkt ons een ongunstige situatie, omdat in de eerste plaats de ondernemer zelf zal moeten uitmaken welke produkten het best op zijn bedrijf passen.

Niettegenstaande het feit dat de Franse afzet ook vele problemen kent en de meeste coöperaties de weg naar een topcoöperatie nog zullen moeten vinden, draagt de afzet in Frankrijk een modern karakter met regionale ontwikkelingstendenties naar sterke topcoöperaties.

3.3.2. De individuele afzet draagt een eigen karakter

Er zijn enkele bedrijven die de afzet zelf regelen. Dit is o.a. het geval bij één van de bekendste Franse fruittelers, de heer Manguin te Avignon, en bij de Gebr. Noëll te Cabannes. Beide bedrijven hebben door het invoeren van een merk een geheel eigen markt opgebouwd.

Op het bedrijf van de heer Manguin, 30 ha, wordt b.v. van iedere kwalitatief goede Golden Delicious het steeltje afgeknipt, waarna iedere vrucht van een etiketje, met daarop vermeld "Manguin Avignon", wordt voorzien. Vervolgens wordt dit fruit in één laag in een houten kratje verpakt. In fijne speciaalzaken in Parijs worden deze vruchten per stuk verkocht. De vraag naar "Manguin"-fruit is constant, niet alleen in Parijs, maar ook in Brussel. De perziken worden voor het merendeel naar Engeland geëxporteerd.

Het afzetschema van de heer Manguin is zodanig, dat hij 11 maanden van het jaar fruit kan leveren. Het seizoen wordt rond half juni geopend met de vroege witvlezige perzik Robin en afgesloten met de levering van de laatste Golden Delicious rond 15 mei.

De Gebr. Noëll hebben twee merken ingevoerd. Op dit bedrijf van 400 ha met een totale fruitproduktie van 5.000.000 kg, waarvan $\frac{1}{3}$ appels, $\frac{1}{3}$ peren en $\frac{1}{3}$ perziken, wordt het kwaliteitsfruit in kartonnen dozen onder de merknaam "Les Trois Vergers" verkocht. De tweede kwaliteit wordt eveneens in kartonnen dozen onder de merknaam "Les Vergers du Roy René" afgezet. Het ondereind op dit zeer grote bedrijf wordt daarentegen naamloos in houten kratjes verkocht.

3.3.3. Opmerkingen rond de kostprijs

In het algemeen kan worden gesteld, dat het prijspeil van het Franse fruit op een duidelijk lager niveau is komen te liggen in vergelijking met enkele jaren geleden. In ons land laat de prijsvorming de laatste jaren veel te wensen over. De concurrentiepositie van de Nederlandse fruitteelt wordt daarom in hoge mate bepaald door eventuele verschillen in kostprijs. De kostprijs is naast bekende kostenbestanddelen vooral afhankelijk van de kg-opbrengst per ha. Wat dit laatste betreft heeft Frankrijk door de meer zuidelijke ligging ongetwijfeld een voorsprong. Het is onder gunstige produktie-omstandigheden mogelijk opbrengsten van 80 ton/ha tot zelfs 100 ton/ha bij Golden Delicious te bereiken, maar deze opbrengsten mogen zeker niet als norm worden gehanteerd. De gemiddelde produktie van volwassen percelen Golden Delicious op goed geleide bedrijven ligt in Frankrijk waarschijnlijk op het niveau van 40 tot 50 ton/ha.

Door o.a. het gebruik van stapelkisten tracht men de kostprijs laag te houden. Opvallend is echter dat sinds 1963 het gebruik van stapelkisten numeriek niet sterk is toegenomen. Hoofdzakelijk worden stapelkisten op de grote bedrijven gebruikt. Bovendien lopen de afmetingen van de stapelkisten vrij sterk uiteen (120 x 120 x 75, 100 x 120 x 75, 124 x 124 x 75 cm).

De arbeidsbezetting per ha was op de bedrijven die wij bezochten zwaarder dan in ons land nodig is. Eén vaste arbeidskracht per 3 à 4 ha is vrij normaal in Frankrijk. Op het bedrijf Domaine de Lavalade te Les Barthes in de buurt van Moissac van 220 ha, waarvan 180 ha in produktie, was de vaste arbeidsbezetting 60 mannen + 60 vrouwen. Gedurende het plukseizoen van 40 dagen worden nog eens 300 losse arbeidskrachten (Spanjaarden) aangetrokken. Met deze arbeidsbezetting wordt ook het sorteren en marktklaar maken van het produkt verzorgd.

De arbeidskrachten zijn in Frankrijk nog steeds goedkoper dan in ons land. De mannen verdienen 3.8 N Fr (= f 2,85) per uur, de vrouwen 2.25 à 2.50 N Fr (= f 1,70 tot f 1,90) per uur.

Tegenover de waarschijnlijk wat geringere teeltkosten in Frankrijk staan diverse andere kosten die de balans ten gunste van de Nederlandse fruittelers weer in evenwicht brengen.

Deze kosten zijn o.a. hogere premie voor hagelverzekering, die kan oplopen boven 10%, de hogere transportkosten, vooral uit de zuidelijke teeltgebieden. Volgens de heer Manguin (Avignon) bedragen de transportkosten per auto van Avignon naar Parijs f 0,09 per kg, per trein naar Brussel zelfs f 0,15 tot f 0,17 per kg.

Kostenverhogend zijn voorts de noodzakelijke nachtvorstwering en het irrigeren van de fruitteeltpercelen. In de droge zomer van 1967 moest op veel plaatsen 8 x worden bevoeid, terwijl men onder meer normale omstandigheden met 4 x kan volstaan.

3.4. Onderzoek en voorlichting

Onderzoek

In Frankrijk vindt landbouwkundig onderzoek plaats in instellingen die gegroepeerd zijn in C.N.R.S. (Centre National de Recherches Scientifique), ressorterend onder

het Ministerie van Onderwijs en in I.N.R.A. (Institut National de la Recherche Agronomique), ressorterend onder het Ministerie van Landbouw.

De drie instellingen waar onderzoek op het gebied van de fruitteelt wordt verricht zijn I.N.R.A.-instituten. Het zijn:

1. Station de Recherches d'Arboriculture Fruitière van het Centre de Recherches Agronomique du Sud-Ouest, La Grande Ferrade, Pont-de-la-Maye bij Bordeaux (Gironde).

Directeur: R. Bernhard.

In dit Proefstation, tot 1955 het enige op fruitteeltgebied, wordt in hoofdzaak onderzoek met steenvruchten, vooral perzik, en druiven verricht. Daarnaast wordt medegewerkt aan gebruikswaarde-toetsing van appelrassen.

Voorts wordt getracht nieuwe appelrassen te winnen (met locale appelrassen uit Pyreneeën), terwijl ook door thermotherapie virusgetoetst plantmateriaal wordt geleverd.

2. Station de Recherche d'Arboriculture Fruitière, d'Oenologie et de Viticulture, Belle-Beille bij Angers (M. et L.).

Directeur: J. Huet.

Personeelssterkte: 5 scientifique (onderzoekers), 3 ingenieurs en 28 overig personeel.

Dit Proefstation, dat eigenlijk pas na 1960 goed op gang is gekomen, houdt zich bezig met onderzoek met appel, peer, en kleinfruitgewassen. Oorspronkelijk was het onderzoek zeer sterk gericht op de veredeling van rassen en kweekonderstammen. Dat maakt nog een zeer belangrijk deel van het onderzoek uit, maar de indruk is verkregen dat het onderzoekprogramma toch een breder karakter krijgt. Ook hier zal vanaf a.s. winter materiaal van appel en peer door thermotherapie van virusziekten worden gezuiverd. De gebruikswaarde-toetsing van nieuwe appel- en pererassen is omvangrijk. De collectie is 900 appelrassen en 700 pererassen! Het Proefstation beschikt over een oppervlakte proeftuin van 50 ha. Voor uitbreiding van de proeftuin in de toekomst werd in 1966 nog 41 ha grond aangekocht.

3. Laboratoire d'Arboriculture Fruitière van het Centre de Recherches Agronomiques du Midi.

Directeur: J.Hugard.

Dit Proefstation is in 1960 gestart, maar tot op heden nog van zeer geringe omvang. Momenteel wordt een nieuwe huisvesting gebouwd. Het onderzoekprogramma is hier door de koppeling aan de Ecole Nationale Supérieure Agronomique meer vrij dan in de overige twee Proefstations; er wordt onderzoek over pit- en steenvruchten verricht.

Het onderzoek in deze drie Proefstations is ten dele afgestemd op de problemen van de fruitteeltgebieden, waarin ze zijn gelegen. De klimatologische verschillen tussen de verschillende fruitteeltgebieden in Frankrijk zijn van dien aard dat de drie Proefstations in hun huidige omvang de problemen van de fruitteelt in heel Frankrijk niet kunnen opvangen. Volgens de directeur van het Proefstation te Angers zou het Proefstation te Montpellier moeten worden uitgebreid of zou een Proefstation in de omgeving van Avignon nog beter op zijn plaats zijn. Voorts zou alleen een vierde Proefstation in Noordoost-Frankrijk de problemen met rassen als Tydeman's Early, Cox's Orange Pippin en Schone van Boskoop kunnen onderzoeken, omdat het klimaat in de gebieden waar de 3 Proefstations thans zijn gevestigd voor deze rassen ongeschikt is.

Nieuwe rassen, die het resultaat zijn van veredelingswerk van de Proefstations, en door de Proefstations verworven virusgetoetst plantmateriaal, worden niet rechtstreeks ter vermeerdering aan boomkwekers aangeboden maar aan het Centre Technique Interprofessional des Fruits et Legumes (C.T.I.F.L.). Vermeerdering vindt plaats door dit C.T.I.F.L. De taken van C.T.I.F.L. zijn: 1. normalisatie, 2. economische studie, 3. diensten ter verbetering van de produktie. Voor het verrichten van haar werkzaamheden ontvangt C.T.I.F.L. 0,17% van de omzet aan fruit en groenten.

Voorlichting

Tot 1965 werd de voorlichting op het gebied van de fruitteelt in Frankrijk verzorgd door de dienst van de Directeur des Services Agricoles (D.S.A.). Deze dienst had in Frankrijk hoofdzakelijk een administratief karakter; de vaktechnische voorlichting was bijzaak. Toen de moeilijkheden in de Franse fruitteelt toenamen is het bedrijfsleven veel kritiek gaan uiten op het karakter van deze voorlichtingsdienst. Mede onder invloed van deze kritiek is na de liquidatie van de D.S.A. ingesteld de dienst van de Directeur Départementale d'Agriculture (D.D.A.). Dit is een zuiver administratieve dienst. Men heeft met de instelling van de D.D.A. een betere administratieve coördinatie tussen akkerbouw, veehouderij, tuinbouw en de cultuurtechnische dienst (genie rurale) willen bereiken. De leiding van de D.D.A. berust in vele gevallen bij een uit genie rurale voortgekomen functionaris.

De verantwoordelijkheid voor de vaktechnische voorlichting berust nu niet meer bij de overheid, maar bij het bedrijfsleven: Service de l'Agronomie van de Chambre de l'Agriculture. Daarnaast kunnen allerlei "groupements" voorlichters aanstellen en daarvoor 50% tot 60% subsidie van de overheid ontvangen. Dit heeft er toe geleid dat verscheidene S.I.C.A.'s (Société d'Interêt Collectif Agricole), dus de coöperatieve afzetorganisaties, één of twee voorlichters hebben aangesteld. Ook is het mogelijk dat fruittelers een "Groupement de Vulgarisation" (voorlichtingsgroep) vormen en met overheidssubsidie een voorlichter aanstellen. In de omgeving van Angers vormden ± 100 telers zo'n groep in dienst waarvan de heer Pinier als voorlichter werkzaam was.

Coördinatie van onderzoek en voorlichting

Sinds januari 1967 is de vroegere directeur van het Proefstation te Bordeaux, Monsieur J.Souty, aangesteld als coördinator van het fruitteeltkundig onderzoek in Frankrijk. De dienst van de heer Souty: "Coordination des Activités Production Fruitière" heeft voorts ten doel oriëntatie

omtrent ontwikkelingen op het gebied van de fruitteelt in het buitenland en het onderhouden van contacten tussen het bedrijfsleven en de overheidsinstanties.

Hiernaast functioneert reeds langer de "Service de l'Orientation Economique" van het Ministerie van Landbouw met Mons. L.J.Dussert als directeur en de heren R.Hévin (te Montauban voor Zuidwest-Frankrijk), J.Thiault (te Avignon voor Zuidoost-Frankrijk) en Mons. Descombes (voor Auvergne - Rhône-Alpes).

Ondanks deze diensten is het gemis aan coördinatie van de voorlichting opvallend groot. De voorlichters, die zoals boven is aangegeven, bij verschillende organisaties van het bedrijfsleven in dienst zijn, hebben nauwelijks contact met elkaar noch georganiseerde contacten met de Proefstations. Het komt voor dat een fruitteler van tenminste twee door de overheid gesubsidieerde voorlichters bedrijfsbezoek krijgt, namelijk van een voorlichter van de S.I.C.A. waarbij de teler is aangesloten en van een voorlichter van een "Groupement de Vulgarisation" waarvan de teler lid is. Van de zijde van de Proefstations werd de nieuwe opzet van de voorlichting betreurd omdat doorstroming van de onderzoekresultaten naar de praktijk meer moeilijkheden geeft dan voorheen.

3.5. Teeltstimulerende maatregelen

3.5.1. Irrigatiewerken in Bas-Rhône-Languedoc

In het zuidoosten van Frankrijk van Nîmes tot Narbonne worden door de "Compagnie Nationale d'Aménagement du Bas-Rhône et Languedoc" geweldige irrigatiewerken gerealiseerd.

Eén van de uitgangspunten was, dat volgens de verwachtingen de fruitteelt in dit deel van Frankrijk zich sterk zou uitbreiden. Een oppervlakte van 18.000 ha wordt reeds bevoeid door middel van het pompstation "Aristide Dumont" te Pichegu. Dit pompstation krijgt het water door middel van een toevoerkanaal direct uit de Rhône aangevoerd. Het is echter

mogelijk om nu reeds 35.000 ha te bevoeien. Als het hele project over 20 jaar voltooid is, kan er zelfs 200.000 ha geïrrigeerd worden.

De lengte van het hoofdkanaal is 180 km, terwijl de totale lengte van de belangrijkste zijarmen 200 km bedraagt.

Dit grote project wordt met 90% overheidsgeld gefinancierd, de overige 10% wordt bijgedragen door het bedrijfsleven.

Een probleem bij de totstandkoming van dit grote irrigatieproject is de duidelijk afnemende belangstelling voor de teelt van appelen. De perziken staan in het zuidoosten wel in de belangstelling.

Door de overproduktie van minder goede kwaliteit wijn, waardoor van een rendabele wijnbouw nauwelijks sprake is, is het verboden de druiventeelt in het kader van de wijnbouw te irrigeren. Het belangrijkste Franse wijnbouwdepartement Hérault met een totale oppervlakte wijnbouw van 165.000 ha ligt voor een groot gedeelte in het irrigatieproject Bas-Rhône-Languedoc.

Alles bijeengenomen is men toch wel gaan twijfelen aan de grote waarde die men dit project aanvankelijk toeschreef. Het lijkt er op of men niet goed weet wat men op deze dure grond moet gaan telen.

Niettegenstaande de gunstige produktie-omstandigheden is er van telerszijde op korte termijn te weinig belangstelling voor verdere uitbreiding van de groenteteelt en appelteelt te verwachten. Voor landbouwgewassen werd volgens de door ons ontvangen informatie de grond te duur geacht.

Voor verdere bijzonderheden over dit grote irrigatieproject kan worden verwezen naar het reisverslag: "Verslag van een studiereis naar Zuid-Frankrijk ten einde een indruk te verkrijgen van de werkzaamheden van de Compagnie Nationale d'Aménagement du Bas-Rhône et Languedoc", ondernomen in 1965, rapporteur Ir.B.G.de Glee, Rijkslandbouwconsulent te Schagen.

3.5.2. Subsidiëring van industrieperziken

Ter stimulering van de teelt van industrieperziken heeft de Franse overheid een subsidie beschikbaar gesteld. Deze subsidie geldt voor 1967, 1968 en 1969 en bedraagt 2500 N Fr per ha, dit is 25% van de stichtingskosten. De subsidie geldt uitsluitend voor de clingstone-perziken, die zich bij uitstek lenen voor industriële verwerking.

Vooraf voor het zuidoosten leek deze subsidieverlening belangrijk. Het Amerikaanse fruitverwerkende concern Libbys had grote verwachtingen van de verwerking van de Franse clingstone-perziken. De subsidieregeling is mede onder invloed van de verwerkingsindustrie tot stand gekomen. Inmiddels is bij Franse perzikdeskundigen twijfel gerezen omtrent de contractteelt van perziken, dit te meer omdat op grond van proeven in het zuidoosten het produktieniveau van de clingstone-perziken duidelijk achter blijft bij het produktieniveau bijvoorbeeld in Californië. In Zuidoost-Frankrijk bedraagt de produktie clingstone-perziken 15 tot 20 ton per ha, terwijl in Californië 35 ton per ha geoogst kan worden. Het Libbys Concern, sedert enkele jaren thans met een fabriek gevestigd te Vauvert, ± 15 km van Nîmes, heeft een plan opgesteld om 10.000 ha clingstone-perziken in Zuidoost-Frankrijk te kunnen verwerken. Door de tegenvallers bij de kg-opbrengst zal deze omvang wellicht niet worden bereikt. De laatste drie jaar werd ongeveer 1000 ha met clingstone-perziken beplant. Het contract met Libbys wordt afgesloten voor de duur van 12 jaar tegen een vastgestelde prijs van f 0,40 per kg. Door de lage kg-opbrengsten per ha lijkt een contract met de verwerkende industrie overigens een weinig aantrekkelijke zaak voor de fruitteelers.

Naast de fabriek van Libbys werden in het zuidoosten in de laatste drie jaren nog twee andere

fruitverwerkende industrieën opgericht, namelijk Société Lenzburg (Zwitsers bedrijf) te Lunel en de Cooperatieve Conserv-Gard te Nîmes, welke laatste hoofdzakelijk met Frans staatskapitaal is opgezet.

3.5.3. Subsidiëring van pakstations

De subsidiëring aan erkende telersorganisaties, de zgn. "Groupement des producteurs", voor de bouw van pakstations moet ook worden gezien als een teeltstimulerende maatregel. De indruk bestaat dat de subsidie 25 tot 30% van de totale bouwkosten bedraagt.

4. DE FRUITTEELT IN SPANJE

4.1. Produktie van fruit

De produktiewaarde van fruit bedroeg in 1964/65 ongeveer 1,7 miljard gulden of 23% van de totale agrarische produktiewaarde.

De kg-produktie van een aantal fruitgewassen is samengevat in tabel 3.

Tabel 3. Produktie van verschillende fruitsoorten
(in 1000 ton)

	1964	verwachting 1970
Sinaasappelen	1.636	2.150
Tafeldruiven	349	367
Appelen	295	372
Peren	159	159
Perziken vers	153	190
Perziken industrie	50	63
Pruimen	73	80
Abrikozen vers	118	216

Uit tabel 3 blijkt de dominerende rol van de sinaas-
ton
appelen. Van de 1.636.000 sinaasappelen in 1964 werd 975.000 ton, d.i. bijna 60%, geëxporteerd. Verwacht wordt dat het export-aandeel in 1970 zal stijgen tot 65% van de produktie.

Appel

De appelproduktie wordt praktisch geheel door de binnenlandse markt opgenomen. Er wordt ook niet verwacht dat daarin in 1970 wijziging zal zijn gekomen, hoewel de appelproduktie in 1970 ten opzichte van de gemiddelde produktie 1955-1964 met ongeveer 32% zal zijn gestegen. Tegenover een inkrimping van de produktie in verschillende delen van Spanje staat een vrij sterke uitbreiding van de produktie in Catalonië

4. DE FRUITTEELT IN SPANJE

4.1. Produktie van fruit

De produktiewaarde van fruit bedroeg in 1964/65 ongeveer 1,7 miljard gulden of 23% van de totale agrarische produktiewaarde.

De kg-produktie van een aantal fruitgewassen is samengevat in tabel 3.

Tabel 3. Produktie van verschillende fruitsoorten
(in 1000 ton)

	1964	verwachting 1970
Sinaasappelen	1.636	2.150
Tafeldruiven	349	367
Appelen	295	372
Peren	159	159
Perziken vers	153	190
Perziken industrie	50	63
Pruimen	73	80
Abrikozen vers	118	216

Uit tabel 3 blijkt de dominerende rol van de sinaas-
appelen. Van de 1.636.000 sinaasappelen in 1964 werd
975.000 ton, d.i. bijna 60%, geëxporteerd. Verwacht wordt
dat het export-aandeel in 1970 zal stijgen tot 65% van de
produktie.

Appel

De appelproduktie wordt praktisch geheel door de binnen-
landse markt opgenomen. Er wordt ook niet verwacht dat daarin
in 1970 wijziging zal zijn gekomen, hoewel de appelproduktie
in 1970 ten opzichte van de gemiddelde produktie 1955-1964
met ongeveer 32% zal zijn gestegen. Tegenover een inkrimping
van de produktie in verschillende delen van Spanje staat een
vrij sterke uitbreiding van de produktie in Catalonië

(provincies Barcelona, Gerona, Lérida en Tarragon). Het appelsortiment bestaat thans nog voor ongeveer 40% uit "Verde Doncella" en andere locale rassen, 22% is Delicious, 18% zijn Reinetten en 19% rassen als Rome Beauty, Stayman, Jonathan.

Verwacht wordt dat het aandeel Delicious in 1970 zal zijn gestegen tot 45% en dat het aantal locale rassen tot 25% zal zijn gedaald.

Van de ongeveer 300 miljoen kg appels, die Spanje produceert, komen er ongeveer 80 miljoen uit de provincie Lérida.

De waardering voor Starking Delicious met al zijn mutanten is in Spanje hoger dan voor Golden Delicious. In de bij Barcelona en in de provincie Lérida bezochte boomgaarden was de Golden Delicious over het algemeen vrij sterk verruwd, hetgeen aan sterke schommelingen in het klimaat werd toegeschreven. De prijs van Golden Delicious ligt steeds ongeveer 1 peseta (\pm 6 cent) per kg lager dan voor rode Delicious.

Peer

Zoals uit tabel 3 blijkt verwacht men tot 1970 geen uitbreiding van de produktie van peren in Spanje. Van de 159.000 ton peren, die Spanje voortbrengt, werd in 1961 t/m 1963 gemiddeld slechts 7100 ton geëxporteerd. De export in 1964 bedroeg 15.500 ton en verwacht wordt dat het aandeel export in 1970 zal stijgen tot tenminste 22.000 ton. Bijna de helft van de gehele Spaanse pereproduktie komt uit de provincie Lérida, namelijk rond 75.000 ton. Het sortiment is zeer eenzijdig. Van de 75.000 ton peren in Lérida is 60.000 ton van het ras Limonera (identiek met Dr. Jules Guyot), terwijl voorts veel Bon Chrétien Williams wordt geteeld.

De teelt van Limonera is pas in 1952 in Spanje begonnen en pas vanaf 1958 sterk uitgebreid. Er vindt nog steeds uitbreiding van de teelt van Limonera plaats. Limonera wordt in Lérida begin juli geplukt en vindt door het primeurkarakter goede afzet in de Spaanse badplaatsen en op de exportmarkten. Wij bezochten o.m. een ongeveer 25 ha groot bedrijf met uitsluitend Limonera. Dit bedrijf was tot stand gekomen door

samenwerking tussen een Duitse fruitgroothandelaar en een Spaanse teler.

Limonera wordt nauw geplant ($3\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ m) op kwee, maar men laat de bomen op eigen wortel gaan omdat de verenigbaarheid op kwee anders te wensen overlaat. Limonera kan reeds in het vijfde jaar na aanplant in volle produktie zijn.

4.2. Indruk van de produktie-omstandigheden

De moderne Spaanse appel- en pereteelt, zoals die in Catalonië wordt gevonden, is in hoge mate afgeleid van voorbeelden in Frankrijk en Italië. Uit alles blijkt dat de vooruitstrevende telers zich niet voldoende kunnen baseren op een Spaans onderzoek- en voorlichtingsapparaat, noch op een eigen industrie van het voor de fruitteelt benodigde machinopark.

Op een van de bezochte bedrijven was het machinepark zeer internationaal, te weten Eicher trekker (Duitsland), Same trekker (Italië), Tifoma snelspuit (Italië), Vicon kunstmeststrooier (Nederland), Munckhof frees (Nederland), Perfect cirkelmaaier (Nederland).

Een Franse fruitteeltspecialist gaf snoeidemonstraties in Spanje. In de boomvormen vindt men het systeem Lepage terug en evenzeer de Italiaanse palmetten. In de onderstammenkeus bij appel zit geen lijn.

De appel- en pereteelt kan alleen nog met succes worden bedreven waar irrigatie mogelijk is. De grondgebruikers betalen in het algemeen 300 tot 500 peseta's (f 18,-- tot f 30,--) per ha per jaar voor het irrigatiewater, in enkele gevallen bij dure irrigatieprojecten zelfs f 60,-- per ha per jaar.

~~De staat verstrekt aan de telers twee soorten kredieten:~~

- 1°. Krediet voor stichten van bedrijf
- 2°. Krediet op exploitatie van bedrijf.

Voor beide kredieten bedraagt de rente 2,7%. De aflossingsperiode bedraagt 20 tot 30 jaar. Met aflossen kan na het 6de jaar worden begonnen.

Het is niet te verwachten dat Spanje in de nabije toekomst een belangrijke concurrent voor de fruitteelt in Noordwest-Europa zal worden. Spanje zal alleen vroege peren (Limonera) hebben te exporteren van half juli tot uiterlijk half augustus, dus in een periode dat er in Noordwest-Europa nog geen peren van eigen productie aan de markt komen.

5. DIVERSE AANTEKENINGEN

1. Vijf Franse boomkwekers hebben een combinatie aangegaan in "Mondial Fruit Selection". De vijf leden zijn: Lepage, Ch.André, Darnaud, Lambertin, Odier.
Zij wisselen nieuwe rassen uit, voeren een eigen programma om tot virusgetoetst plantmateriaal te komen. Zij hebben gezamenlijk een administrateur en een voorlichter in dienst.
2. De vruchten van Morspur (spurtype Golden Delicious) zouden kleiner zijn dan van Golden Yellospur.

3. Gegevens S.I.C.A. Villers-Fruits te Villers-Cotterets

40 leden met 600 ha fruit

President: G.Mommelé te Trumilly

Vice-President: Ch.André te Pisseleu

Directeur: Ir.A.Souville

Omzet:

eerste jaar (1964): 2.500 ton appels

tweede jaar (1965): 4.500 ton appels

vierde jaar (1967): ± 7.500 ton appels

1970/1972 : ±20.000 ton appels

Koelruimte:

Vanaf oktober 1967: 6.000 ton, waarvan 1.000 ton gascel

Bouwkosten:

1ste fase (1964): 5 miljoen N.Francis, waarvan 25% overheidssubsidie

2de fase (1967): 3 miljoen N.Francis

Sortering:

Vanaf 1968 onderwatersortering capaciteit 7 ton/uur, uit te breiden tot 20 ton/uur

Tevens 1 BOA-lijn, capaciteit 7 ton/uur voor het rijpere fruit

Afnemers:

20% grossiers

35% semi-grossiers

30% detailhandel

15% grootwinkelbedrijf

Werken met stapelkisten, maat 120 x 120 x 75 en laadborden, maat 120 x 105.

4. Van "Société Industrielle et Agricole de la Somme" ligt hoofdinteresse in chemische industrie. Tot Société behoren 12 landbouwbedrijven met totaal 5.000 ha, waarvan 6 bedrijven met 2.700 ha eigen exploitatie.

Een van deze bedrijven ligt te Essigny le Grand: 350 ha, waarvan 34 ha fruit. Bedrijfsleider gedeelte fruit: Mons. Peucelle. Hierin vergelijking percelen Golden Delicious op M IX op $4\frac{1}{2} \times 3$ meter en op $3 \times 1\frac{1}{2}$ meter.

Tweede bedrijf te La Fère: 20 ha appel en 11 ha peer.

Bedrijfsleider gedeelte fruit: Mons. Clair. Eveneens vergelijking percelen Golden Delicious op M IX op $4\frac{1}{2} \times 3$ meter en op $3 \times 1\frac{1}{2}$ meter.

Opbrengstverloop:

	<u>$3 \times 1\frac{1}{2}$</u> (2200 bomen/ha)	<u>$4\frac{1}{2} \times 3$</u> (740 bomen/ha)
1961 geplant:	-	-
1962:	0	0
1963:	10.800	3.800
1964:	37.700	22.500
1965:	41.900	29.500
1966:	22.000(hagel!)	21.400(hagel)
schatting 1967:	\pm 60.000	\pm 45.000
opbrengst t/m 1966:	112.400	77.200
extra opbrengst :	35.200	

5. Produktiekosten appel t/m pluk bij produktie van 40 ton/ha bedragen f 0,20 tot f 0,25 per kg.

6. Ter bestrijding van stip bij appels wordt voor geelvruchtige rassen de voorkeur gegeven aan calciumchloride; voor roodvruchtige rassen aan calciumnitraat (kalksalpeter). Op één van de bezochte bedrijven werd Golden Delicious ter voorkoming van stip driemaal met calciumchloride bespoten, namelijk eind juni, eind juli en eind augustus.

7. De drie laatste bespuitingen vóór de pluk tegen Gloeosporium-rot worden door sommigen uitgevoerd met captan of Phaltan. Volgens anderen Phaltan te fytotoxisch. Gehele seizoen spuiten met captan leidt tot vruchten met tere vruchtschil en daardoor scald-achtige bruinverkleuring.
8. Volgens Hévin is er in januari geen verschil in smaak tussen de Golden Delicious uit de verschillende delen van Frankrijk. Wel in oktober omdat er dan smaakverschillen door rijpheidsverschillen bestaan.
9. Packham's Triumph zou goede bestuiver voor Doyenné du Comice zijn.
10. Appelkruising tussen Winesap en Golden Delicious, oorsprong Research Station Summerland, B.C., Canada, maakte goede indruk.
11. Peren worden in Frankrijk vaak kort na de bloei éénmaal met koperbevattende middelen bespoten. Is gericht tegen bacterieziekte *Pseudomonas syringae*. Tevens uit voorzorg tegen perevuur?
12. Peer Grand Champion (kruising Beurré Hardy x Doyenné du Comice), afkomstig van Stark Brothers, Louisiana, U.S.A., heeft mooie roestbruine kleur. Niet erg produktief. Wordt duur betaald.
13. Er zijn aanwijzingen dat kwee d'Angers vroeger vanuit Israël in Frankrijk terecht is gekomen.
14. Volgens Huet (Angers) bestaat er een verband tussen de mate van vruchtverruwing bij Golden Delicious en het aantal zaden in de vruchten.
15. Op een bedrijf in Spanje zagen we een propeller lucht-menginstallatie met straalmotoren aan de propellers. De installatie was van Amerikaanse oorsprong (Hopper, Bakesfield, Californië) en kostte ± 48.000 gulden. Ze gebruikte 500 l brandstof per uur en zou 4 ha tegen schade kunnen beschermen. Bij de temperaturen van -5°C welke in maart-april voorkwamen had de installatie niet voldaan.

6. SAMENVATTING EN CONCLUSIES

De fruitteelt in Frankrijk heeft in de jaren 1960-1965 een grote vlucht genomen. Enkele oorzaken hiervoor waren:

- 1°. Frankrijk had een groot tekort aan tafelfruit, waardoor hoge prijzen voor goed fruit werden betaald.
- 2°. Een aantal Algerijnse emigranten, dikwijls afkomstig uit de citruscultuur, kozen het fruitteeltbedrijf omdat dit het meest aan de citruscultuur verwant was. Gewend om grote bedrijven te beheren pakten zij dikwijls met staatskredieten de zaak enthousiast en met voortvarendheid aan.
- 3°. Door grote cultuurtechnische werken zoals irrigatiewerken, werd de noodzakelijke watervoorziening veilig gesteld in grote gebieden. Hierdoor werden duizenden ha grond voor de fruitteelt geschikt.

Na deze grote expansie in de fruitteelt is Frankrijk thans een fruit-exporterend land geworden en staat dientengevolge voor grote afzetproblemen zoals alle exporterende landen die kennen.

De opbrengstprijzen zijn gedaald. Momenteel is in de Franse fruitteelt duidelijk een kentering waarneembaar. Het blijkt nu dat in de jaren 1960-1965 op een te enthousiaste manier fruit is ingeplant dikwijls onder ongunstige produktie-omstandigheden en zonder hiervan de konsekwenties te kunnen overzien.

Met name van het ras Golden Delicious waarvan de produktie in 1967 geschat werd op \pm 710.000.000 kg dreigt een overproduktie.

Uit veel gesprekken over de appelteelt kwam dan ook steeds naar voren dat men hieraan geen noemenswaardige uitbreiding meer zal geven. Daarentegen is vooral in het zuidwesten nog uitbreiding van de teelt van peren voor verse consumptie te verwachten en in het zuidoosten evenzo van de teelt van perziken.

De organisatie van de afzet in Frankrijk laat nog veel te wensen over ondanks dat er diverse voorbeelden van goed georganiseerde en goed geleide top-coöperaties te vinden zijn. Ook in Frankrijk ziet het er naar uit dat fusie van een groot aantal kleinere pakstations (S.I.C.A.'s) noodzakelijk is.

De rentabiliteit van een belangrijk deel der Franse bedrijven is door de prijsdalingen en de gestegen kosten aangetast. Ook in Frankrijk blijkt net zoals in Nederland duidelijk dat naast een goede bedrijfsopzet en uitrusting de vakbekwaamheid van de teler een eerste vereiste is.

Zo zullen deze bedrijven de meeste perspectieven blijven bieden.

Hoewel het in Frankrijk goed mogelijk is met staatshulp bedrijfsvoorlichters aan te trekken en de Franse fruittelers in het algemeen vóór een goed werkende voorlichtingsdienst zijn kan niet worden gezegd dat deze dienst perfect werkt. Meer coördinatie tussen de diverse onderzoeksinstituten en voorlichters lijkt ons noodzakelijk.

Spanje zal in de nabije toekomst voor wat betreft zijn appel- en perenproduktie geen belangrijke concurrent voor de fruitteelt in Noordwest-Europa kunnen zijn. Alleen zal de produktie en export van vroege peren (Dr. Jules Guyot) waarschijnlijk nog belangrijk toenemen.

De concurrentiepositie van de moderne goed geleide Nederlandse fruitteeltbedrijven steekt naar onze mening niet ongunstig af bij die van de Franse fruitteeltbedrijven. Door de sterk stijgende appelproduktie in Frankrijk en in andere West-Europese landen zal echter in de eerstkomende jaren met een matig prijspeil van appelen in de E.E.G.-landen rekening moeten worden gehouden, zodat alles in het werk moet worden gesteld om de kostprijs van ons fruit te verlagen.

Wel zal in ons land de afzet drastisch moeten worden herzien om de eigen markt en ook een goede plaats op de export-markt te behouden.

